

SUHF:s arbetsgrupp
för lärarutbildning

Underlag till *Samling för fler lärare den 14/2 2020* från SUHF:s arbetsgrupp för lärarutbildningsfrågor

I föreliggande underlag presenteras ett förslag på hur förutsättningarna för samverkan mellan skolhuvudmän och lärosäten kan stärkas. Underlaget är delvis ett svar på en fråga som ställdes av utbildningsdepartementets representanter till SUHF och Lärarutbildningskonventet vid det första mötet inom *Samling för fler lärare*. I underlaget framförs också övergripande synpunkter på hur vissa aspekter av professionsprogrammet bör utformas.

Dokumentet har tagits fram av SUHF:s arbetsgrupp för lärarutbildning¹ under januari-februari 2020. De förslag och synpunkter som framförs i texten bygger på diskussioner som förts inom lärosätessesektorn i många sammanhang och under lång tid, men underlaget som sådant är inte förankrat inom SUHF.

För SUHF:s arbetsgrupp för lärarutbildningsfrågor

Kerstin Tham, ordförande

---

¹ Se appendix för arbetsgruppens sammansättning.

Förslag och synpunkter i korthet

SUHF:s arbetsgrupp för lärarutbildningsfrågor menar att ett professionsprogram med olika utvecklingsspår och tydliga och transparenta karriärvägar kan bidra till att höja läraryrkets status och attraktivitet på sikt. Ett professionsprogram måste bygga på samverkan mellan skolhuvudmän och lärosäten. SUHF:s arbetsgrupp för lärarutbildning beskriver i detta underlag hur en ny övergripande samverkansstruktur byggd på lagstiftning och nationella/regionala samverkansavtal kan skapa goda förutsättningar för en långsiktigt hållbar samverkan. En utgångspunkt i detta PM är att professionsprogram och lärarutbildning är delar av samma helhet, vilket gör att samverkan kring professionsprogrammet sker inom ramen för den övergripande samverkansstruktur som också rör samverkan kring den grundläggande lärarutbildningen, praktiska forskning mm. Det betyder i sin tur att den skiss på ny samverkansstruktur som presenteras nedan kommer att beröra samverkan mellan huvudmän och lärosäten generellt, inte bara i förhållande till professionsprogrammet.

När det gäller professionsprogrammets utformning är det av stor vikt att programmet kopplas till den akademiska karriärstrukturen med kandidat-, magister-, master-, licentiat-, och doktorsexamen, även om lärares kompetens- och karriärutveckling inte enbart ska bygga på akademiska kurser.

Utgångspunkter

Innan vi beskriver hur en ny samverkansstruktur skulle kunna se ut, beskrivs kort två av de utgångspunkter som förslaget vilar på.

Utgångspunkt I: lärosätena har en framträdande roll

Professionsprogrammets innehåll, organisation och rollfördelningen mellan olika aktörer har diskuterats i *Skolkommissionens* slutbetänkande² samt i betänkanden från utredningarna *Bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner*³ och *Skolmyndighetsutredningen*⁴.

Även om alla tre utredningar som nämns ovan landar i slutsatsen att lärosätena har en naturlig plats som utbildningsanordnare inom professionsprogrammet, lämnas många frågor obesvarade när det gäller programmets konkreta utformning och lärosätenas roll. Lärosätessverige har i flera sammanhang framfört att eftersom universitet och högskolor ansvarar för lärarnas grundutbildning fram till examen, för påbyggnadsutbildningar och för rektorsprogram är det naturligt att de också har en framträdande roll i ett kommande professionsprogram. SUHF vill återigen understryka att lärosätena är helt centrala aktörer, inte bara som utförare av fortbildning som skolhuvudmän eller statliga myndigheter beställt, utan också som en part i strategisk och operativ samverkan kring programmets utformning, upplägg och innehåll.

Utgångspunkt II: professionsprogrammet är en del av en helhet

En utgångspunkt för SUHF är att utformningen av ett professionsprogram måste bygga på ett helhetsperspektiv där grundläggande lärarutbildning, fort/vidareutbildning och forskning hänger samman. Om en lärares kompetens- och karriärutveckling liknas vid ett träd, skulle den grundläggande lärarutbildningen som leder fram till en examen utgöras av trädets stam. Trädkronan

---

² [SOU 2017:35 Samling för skolan. Nationell strategi för kunskap och likvärdighet](#)

³ [SOU 2018:17 Med undervisningsskicklighet i centrum. Ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling](#)

⁴ [SOU 2018:41 Statliga skolmyndigheter. För elever och barn i en bättre skola](#)

med dess grenar skulle motsvara professionsprogrammet med dess olika utvecklingsspår och inriktningar. Utgångspunkten att lärarutbildning, fort/vidareutbildning och forskning är delar av samma helhet får vissa konsekvenser för vilken typ av samverkansstruktur som behövs och hur professionsprogrammet bör utformas. Samma utgångspunkt kan också ligga till grund för en översyn av antalet examensmål i de grundläggande lärarutbildningarna.

Se över antalet examensmål i lärarutbildningarna

SUHF förordar ingen genomgripande reform av lärarutbildningarna, men konstaterar att införandet av en systematisk, strukturerad fortbildningsplan för landets lärare öppnar för att minska antalet examensmål för lärarutbildningarna. Det är den grundläggande lärarutbildningen och professionsprogrammet som tillsammans ska lägga den kunskapsmässiga grunden för en lärares studie- och yrkesliv – från första dagen på lärarutbildningen till 40 år in i yrket. Om det finns en struktur där den grundläggande lärarutbildningen följs av kontinuerlig, systematisk kompetensutveckling i olika utvecklingsspår, kan man också hitta en balans mellan vad som måste ingå i den grundläggande lärarutbildningen och vad som kan komma senare i yrkeslivet.

Kompetensutveckling och karriärsteg knyts till den akademiska karriärstrukturen

Professionsprogrammets kompetensutvecklingsutbud bör knytas till den befintliga och väletablerade akademiska karriärstrukturen med kandidat, magister, master, licentiat och doktor. De högskolekurser som ges inom ramen för professionsprogrammet kommer på sikt i mycket stor utsträckning att kunna ligga på avancerad nivå. Högskolornas kursutbud inom professionsprogrammet måste givetvis anpassas till skolornas vardagliga rutiner för att ge lärare reella möjligheter att kombinera yrkesarbete med kompetensutveckling.

När det gäller lärarnas karriärtrappa har SUHF i nuläget inga synpunkter på hur många steg den ska innehålla, men eftersom kompetensutvecklingsdelen av professionsprogrammet knyts till den akademiska karriärstrukturen faller det sig naturligt att även lärarnas karriärsteg samordnas med den strukturen. Det kommer således att behövas kriterier för att precisera vilka akademiska meriter som ska krävas för att nå de olika karriärstegen. Detta gäller befintliga karriärsteg som förstelärare, lektor och rektor, såväl som för eventuella nya karriärsteg som inrättas. Till exempel skulle det i framtiden kunna vara ett krav på masterexamen för att utses till förstelärare. Om man väljer att inrätta nya karriärsteg – VFU-handledare skulle kunna vara ett sådant – skall även dessa tydligt kopplas till akademiska meriter.

Det är dock viktigt att påpeka att lärares kompetens- och karriärutveckling inte ska begränsas till akademiska kurser. Kollegialt lärande, handledning av lärarstudenter, undervisning inom lärarutbildningen, medverkan i forskningsprojekt, utvecklingsprojekt mm måste också kunna ligga till grund för avancemang i karriären.

Givetvis måste utformningen av professionsprogrammet också göras med det redan befintliga kompetensutvecklingsutbudet i åtanke. Skolhuvudmän, lärosäten och Skolverket har redan idag en mängd olika kompetensutvecklingsinitiativ. SUHF har idag ingen klar uppfattning om vilka av de befintliga insatserna som kan inordnas i professionsprogrammet, men det kommer att behövas principer för hur dessa insatser och professionsprogrammet ska förhålla sig till varandra.

Samverkan kring professionsprogram sker inom en övergripande samverkansstruktur

Eftersom utgångspunkten i detta PM är att professionsprogram och lärarutbildning är delar av samma helhet, måste samverkan kring professionsprogrammet ske inom ramen för den övergripande samverkansstruktur som också rör samverkan kring den grundläggande lärarutbildningen, praktiska forskning mm. Det betyder i sin tur att den skiss på ny

Samverkansstruktur som presenteras nedan kommer att beröra samverkan mellan huvudmän och lärosäten generellt, inte bara i förhållande till professionsprogrammet.

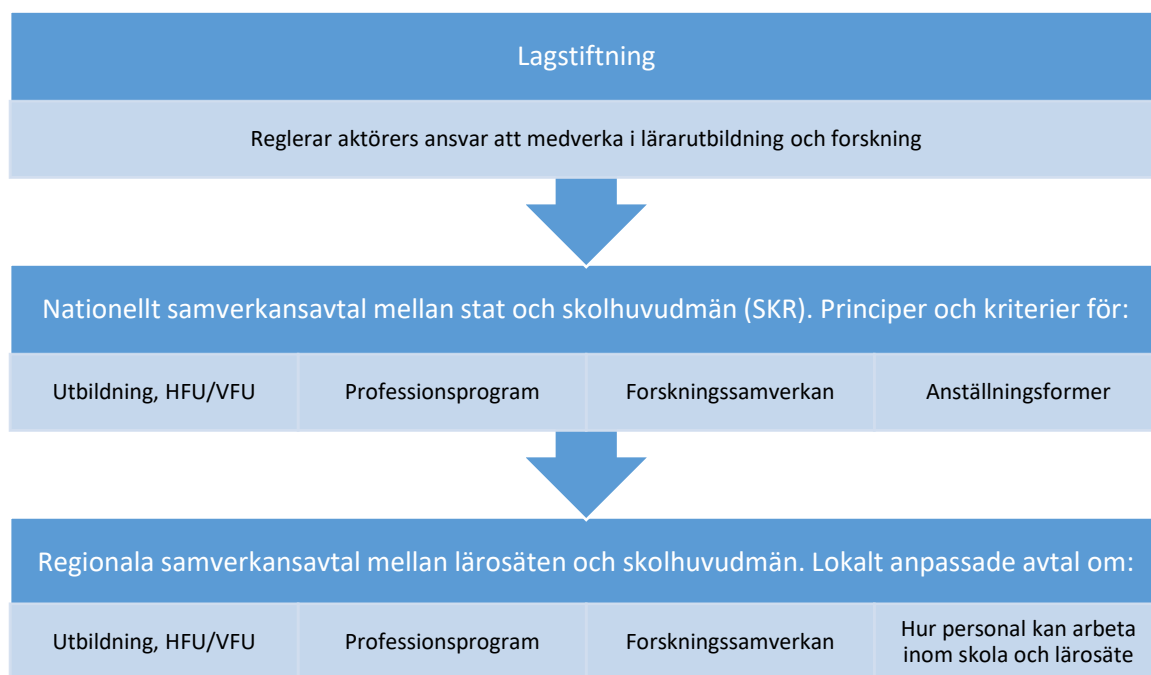
Tankar kring en ny samverkansstruktur inom professionsprogrammet och andra lärarutbildningsrelaterade frågor

Samverkan mellan lärosäten och skolhuvudmän behövs för att svara mot skolans, lärarprofessionens och lärarutbildningarnas behov. Redan i dagsläget bedrivs en omfattande samverkan kring lärarutbildningar, fort/vidareutbildning och forskning runtom i landet. Även om vi inte kan ge en heltäckande bild av all samverkan som förekommer, kan vi kort nämna några exempel här. Försöksverksamheten med övningsskolor och övningsförskolor och försöksverksamheten med samverkan kring praktikinära forskning (ULF-avtalen) är två exempel där lärosäten och skolhuvudmän runt om i landet höjt ambitionsnivån när det gäller samverkan. Mer information om hur samverkan konkret genomförts i dessa försöksverksamheter finns i UKÅ:s utvärderingar av övningsskolor och övningsförskolor, samt i de fyra ULF-ansvariga lärosätenas delredovisningar för 2019 som kommer att sändas till Utbildningsdepartementet senast 1 mars 2020. Ytterligare ett exempel på regional samverkan finns i Stockholmsområdet där sju lärosäten och över 25 huvudmän samverkar kring ett gemensamt VFU-avtal (se appendix 3 för mer information).

Det finns många goda erfarenheter och ett stort intresse från lärosätenas sida att utveckla och fördjupa denna samverkan. För att samverkan mellan skolhuvudmän och lärosäten skall vara långsiktigt hållbar i hela landet behövs dock en ny övergripande samverkansstruktur som består av lagstiftning, ett nationellt samverkansavtal och regionala avtal. En sådan struktur saknas idag, och med hälso- och sjukvårdsområdets ALF-avtal som förebild skisseras i detta avsnitt hur en sådan struktur skulle kunna se ut. Redan befintliga samarbeten och lokala/regionala samverkansstrukturer bör på sikt successivt fasas in i den nya strukturen.

Skapa förutsättningar för samverkan genom lag och avtal

I figuren nedan åskådliggörs översiktligt hur lagstiftning, nationellt avtal och regionala avtal skulle kunna hänga samman.

Lagstiftning

SUHF:s arbetsgrupp för lärarutbildning anser att det behövs ny lagstiftning som tydliggör olika aktörers ansvar inom lärarutbildning och forskning av relevans för skolväsendet. Lagen skulle exempelvis kunna reglera skolhuvudmännens skyldighet att medverka i lärarutbildning genom att tillhandahålla VFU-platser med hög kvalitet, och att medverka i skolutveckling och skolforskning. De krav som hälso- och sjukvårdslagen ställer på regionerna när det gäller motsvarande åtaganden inom sjukvården skulle kunna fungera som förebild.⁵

Nationellt samverkansavtal

En lagstiftning enligt ovan skulle utgöra en bra grundval i en ny samverkansstruktur. Men precis som på hälso- och sjukvårdens område kommer det också att behövas ett nationellt samverkansavtal där staten/regeringen och skolhuvudmännens nationella organisationer (förslagsvis SKR och de fristående skolornas organisationer) kommer överens om vissa grundläggande principer och kriterier för hur samverkan ska fungera.

Ett nationellt samverkansavtal skulle till exempel kunna reglera vilka övergripande principer som ska genomsyra professionsprogrammet. Parterna bör på en övergripande nivå kunna komma överens om en plan för lärarnas resa genom utbildningssystemet och yrkeslivet. Som beskrevs ovan är en innehållsmässig synpunkt från SUHF är att ett framtida professionsprogramms utbildningsinnehåll och karriärutvecklingssteg (hur många det än blir) bör synkroniseras med den akademiska karriärstegen (kandidat, magister, master, licentiat, doktor). Samtidigt är det av största vikt att också hitta principer för hur olika typer av lärande och kompetensutveckling som sker kollegialt och i andra utbildningsformer kan inlemmas i detta system och ligga till grund för avancemang i karriären.

Förutom professionsprogrammet bör samverkan kring utbildning av lärare samt forskning också avtalas nationellt. Man kan också tänka sig att det nationella avtalet reglerar frågor om ersättning för medverkan i VFU, kriterier för behörighet som VFU-handledare mm.

En viktig fråga som skulle kunna regleras i ett nationellt samverkansavtal är behovet av anställningsformer som underlättar samverkan mellan lärosäten och skolhuvudmän. Utökade möjligheter för lärare som har en magister-, master-, licentiat-, eller doktorsexamen att parallellt vara verksamma vid lärosäten och i skolverksamheten kan stärka lärarprofessionen och öka läraryrkets attraktivitet. Samtidigt skulle forskning och undervisning kopplas närmare varandra, vilket i sin tur kan stärka kvaliteten i lärarutbildningarna och i skolundervisningen. Ett nationellt samverkansavtal skulle reglera förutsättningar och principer som kan underlätta förenade anställningar. Möjligen skulle en sådan överenskommelse behöva vila på ändringar av nuvarande lagstiftning.

---

⁵ I 10 kap 5 § anges att det i regionerna "ska finnas möjligheter till anställning för läkares specialiseringstjänstgöring inklusive bastjänstgöring i en omfattning som motsvarar det planerade framtida behovet av läkare med specialistkompetens". (Börjar gälla från och med 1/7 2020). I 18 kap 2 § anges att "regioner och kommuner ska medverka vid finansiering, planering och genomförande av dels kliniskt forskningsarbete på hälso- och sjukvårdens område, dels folkhälsovetenskapligt forskningsarbete. Regioner och kommuner ska i dessa frågor, i den omfattning som behövs, samverka med varandra och med berörda universitet och högskolor."

Regionala samverkansavtal

Vi tror också att det behövs regionala samverkansavtal som knyts till det nationella avtalet. Det regionala samarbetet kan utgå från de omständigheter och behov som finns regionalt, och kan bygga på visioner och målsättningar som skolhuvudmän och lärosäten kommit överens om på regional och lokal nivå. Inrättandet av regionala avtal förutsätter givetvis att parterna (lärosäten och skolhuvudmän) kan formera sig organisatoriskt på regional nivå och hitta en regional struktur för samverkan.

I likhet med sjukvårdens ALF-system skulle man, åtminstone på sikt, kunna baka in kostnader och ersättning för lärarstudenternas VFU och praktiktäna forskning (nuvarande ULF) i det här systemet. Förslagsvis slussas pengarna i så fall från staten till huvudmännen via de regionala samverkansorganisationerna och de styrgrupper som är kopplade hit.

Den regionala indelningen kan också ligga till grund för (eller motsvara) kluster av lärosäten som ger utbildning inom professionsprogrammet och som bidrar i praktiktäna forskning. Detta kan bidra till att kompetensutveckling görs tillgänglig för lärare som är verksamma i skolor som ligger geografiskt långt ifrån en lärarutbildning.

Exakt hur den regionala indelningen ska se ut behöver utredas och diskuteras vidare. I appendix 2 finns ett antal kartor som kan fungera som utgångspunkt för en diskussion om en möjlig regional struktur på lärosätessidan. Vi vill särskilt understryka att de regionindelningar som presenteras i kartorna endast är exempel, och SUHF:s arbetsgrupp för lärarutbildningsfrågor har inte tagit ställning till vilken regionindelning som är att föredra. Som nämdes tidigare finns det redan idag på sina håll i landet kluster av lärosäten som samarbetar kring VFU-frågor och fördelning av utbildningsplatser (se exemplet med Stockholmsområdet i appendix 3).

Det är inte säkert att varje förskole- eller skolenhet i landet kan vara lika djupt involverade i samverkan av olika slag. För att samtliga landets förskolor och skolor ändå ska kunna dra fördelar av samverkanssystemet kan lärdomar dras av hur ULF och försöksverksamheten med övningskolor och övningsförskolor låter vissa utvalda skolor ha en större roll och ett större ansvar samtidigt som övriga skolor kan knytas till verksamheten i olika nätverk, kluster eller noder. Det kan också finnas skäl att titta på organisationen med Akademiska vårdcentraler (AVC) i Region Stockholm.

Styrgrupper och avnämarråd

Till det nationella avtalet kopplas i föreliggande förslag en styrgrupp med representanter från stat, lärosäten och skolhuvudmän. Den nationella styrgruppen behöver ha legitimitet och representanter på hög nivå. Lärosätena representeras rimligen på åtminstone dekan- och/eller professorsnivå.⁶

Även de regionala samverkansavtalen ska ha styrgrupper med representation från lärosäten och skolhuvudmän. Hur de regionala samverkansorganisationerna ska förhålla sig till de "regionala kontor" som eventuellt inrättas i samband med en regionalisering av skolmyndigheterna har SUHF idag inget färdigt förslag på. Om de regionala skolmyndighetskontoren ska utgöra plattformen för de regionala samverkansorganisationerna är det dock av största vikt att lärosäten och skolhuvudmän får ett reellt inflytande och en ledande roll.

Det är också viktigt att måna om lärarprofessionens inflytande i professionsprogrammet. Eftersom vi föreslår att styrgrupperna för samverkansavtalen bland annat ska fördela medel bör inte professionen ingå i dessa, eftersom medelsfördelning rimligen är en sak för skolhuvudmännen och

---

⁶ När det gäller det nationella ALF-avtalets styrgrupp är statens representanter (förutom lärosäten) från Utbildningsdepartementet, Socialdepartementet, Vinnova, och Vetenskapsrådet.

staten/lärosätena. För att säkra professionens inflytande behövs därför någon typ av avnämarråd på nationell och regional nivå som kan kopplas till styrgrupperna och utgöra en typ av beredande organ.

Appendix 1: SUHF:s arbetsgrupp för lärarutbildningsfrågor sammansättning

Ordförande	
Kerstin Tham	Rektor Malmö universitet
Övriga ledamöter i alfabetisk ordning	
Hans Adolfsson	Rektor Umeå universitet
Daniel Berlin	Utredare Göteborgs universitet (verkställande ledamot)
Evelina Bergman Laurén	Sveriges Förenade Studentkårer
Tommy Bothin	Förvaltningschef Högskolan Kristianstad
Linda Gerén	Utredare SUHF
Clas Hättestrand	Prorektor Stockholms universitet
Maria Jarl	Göteborgs universitet, ordf lärarutbildningskonventet
Anders J Persson	Södertörns högskola, v ordf lärarutbildningskonventet
Jonas Tosteby	Vicerektor utbildning Högskolan Dalarna

Appendix 2: Kartor med exempel på regionindelningar för regionala samverkansavtal

I detta appendix presenteras exempel på regionala indelningar av Sveriges lärosäten som bedriver lärarutbildning.

Kartorna tjänar enbart som exempel på hur man skulle kunna tänka kring en regional indelning. SUHF:s arbetsgrupp för lärarutbildning har inte tagit ställning till vilken regional indelning som är att föredra, varken av de som presenteras här eller andra tänkbara indelningar.

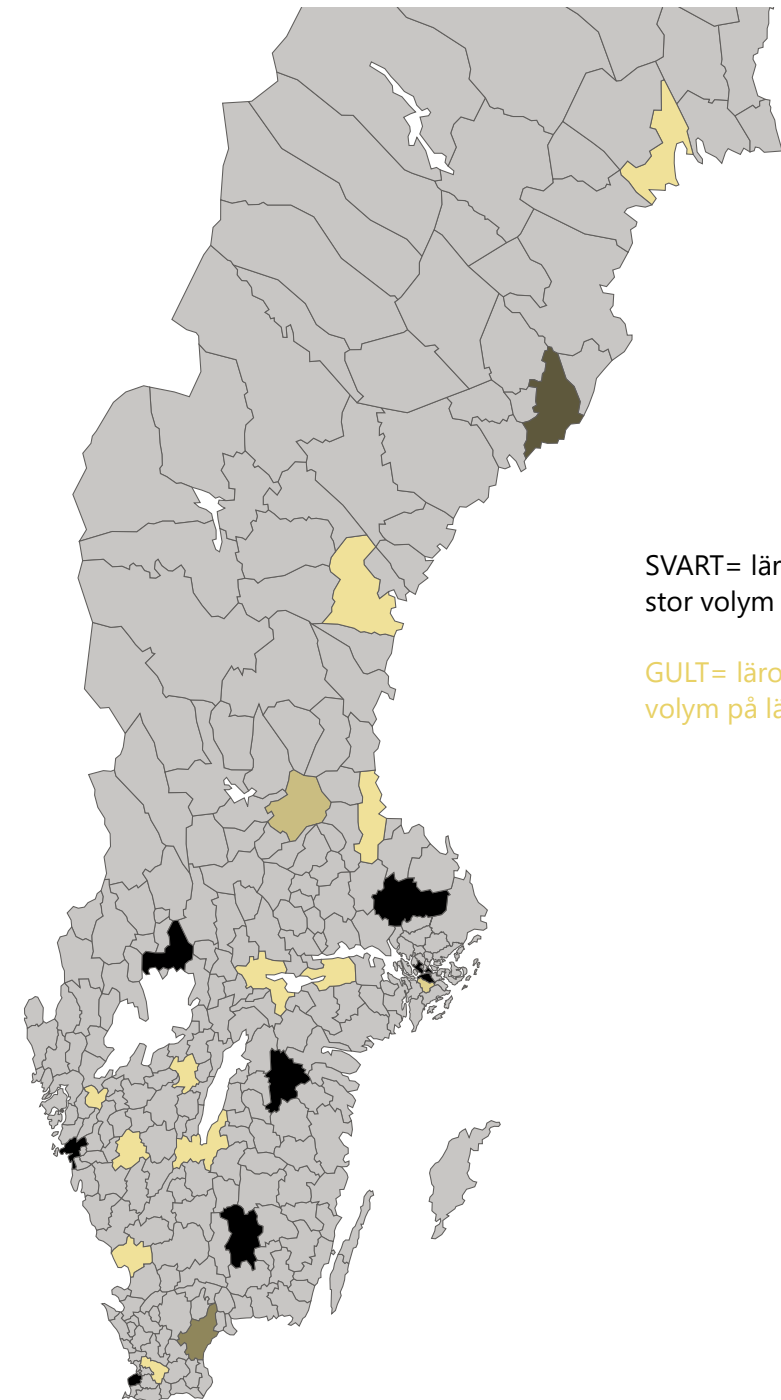
I tabellerna visas ibland "antal lärarexamina". Siffrorna gäller antalet examina läsåret 2018/19. Antalet lärarexamina används som indikator för lärarutbildningens volym vid respektive lärosäte/kommun/region. Speciallärarexamina och specialpedagogexamina ingår inte.

I en tabell visas "antal examenstillstånd". Det avser antalet det totala antalet examensinriktningar som lärosätet har tillstånd att examinera studenter inom. Inriktningarna är Förskollärarexamen, Grundlärarexamen inriktning fritidshem, Grundlärarexamen inriktning F-3, Grundlärarexamen inriktning 4-6, Ämneslärarexamen inriktning 7-9, Ämneslärarexamen inriktning gymnasiet, Yrkeslärarexamen, Lärarexamen. Ämnesspecialiseringar är inte inkluderade.

Kommuner/orter med lärarutbildning, antal examina 2018/19

Lägeskommun	FÖR	G46	GF3	GFH	LÄR	YRK	Ä79	ÄGY	Totalt
⊕ Borås	150	22	26	16	3		10		227
⊕ Eskilstuna	127	17	46		13		3	14	220
⊕ Falun	73	25	54		43	57	35	45	332
⊕ Gävle	106	18	50	30	17		14	36	271
☐ Göteborg	277	91	77	58	130	48	95	172	948
Chalmers tekniska högskola								14	14
Göteborgs universitet	277	91	77	58	130	48	95	158	934
⊕ Halmstad	66	27	29		10		40	33	205
⊕ Huddinge	173	23	27	38	5		1	47	314
⊕ Jönköping	121	37	34	56	13		5	21	287
⊕ Karlstad	158	21	70		39	50	52	120	510
⊕ Kristianstad	186	19	22	27	14	30	7	30	335
⊕ Linköping	123	49	86	44	103	24	52	90	571
⊕ Luleå	77	17	16		8		16	43	177
⊕ Lund					2		12	62	76
⊕ Malmö	226	54	77	41	49	22	88	108	665
⊕ Skövde					2	19			21
☐ Stockholm	271	85	154	75	261	155	135	323	1459
Gymnastik- och Idrottshögskolan					1		7	61	69
Konstfack					1		9	12	22
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm					1			24	25
Kungl. Tekniska högskolan							14	45	59
Stockholms Konstnärliga Högskola								5	5
Stockholms universitet	271	85	154	75	258	155	105	176	1279
⊕ Sundsvall	124	22	34	55	10		7	16	268
⊕ Trollhättan	58	11	20	16	17	22	3	19	166
⊕ Umeå	58	21	37	2	23	25	72	78	316
⊕ Uppsala	141	38	137		41		43	162	562
⊕ Växjö	125	48	96	64	33	33	9	102	510
⊕ Örebro	63	23	34		11			55	186
Totalt	2703	668	1126	522	847	485	699	1576	8626

Kommuner/orter med lärarutbildningar

SVART= lärosäte med relativt stor volym på lärarutbildningen

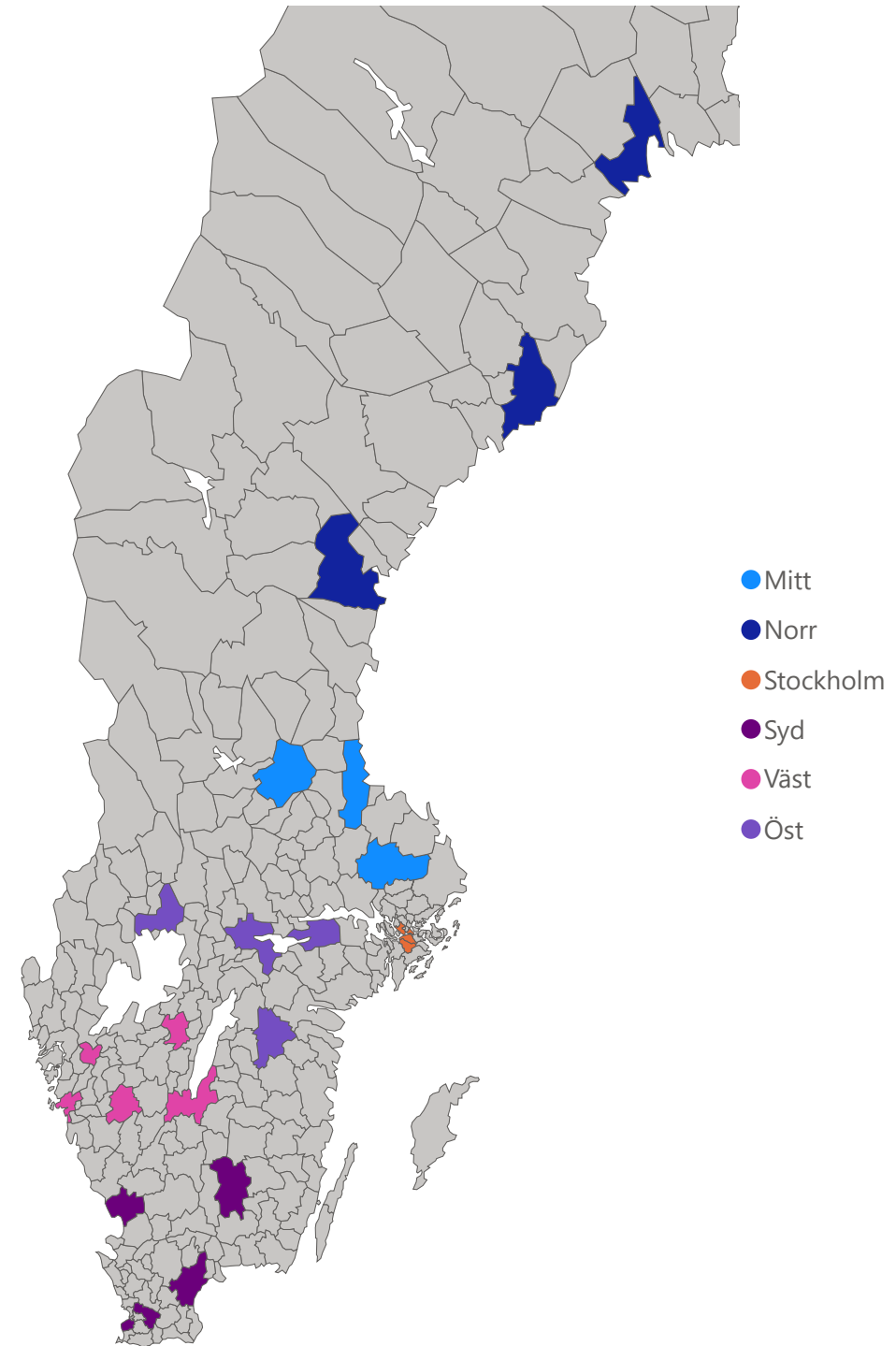
GULT= lärosäte med mindre volym på lärarutbildningen

Exempel på regionindelning

Lärosätesregion	Antal lärarexamina 2018/19
Mitt	1165
Norr	761
Stockholm	1773
Syd	1791
Väst	1649
Öst	1487
Totalt	8626

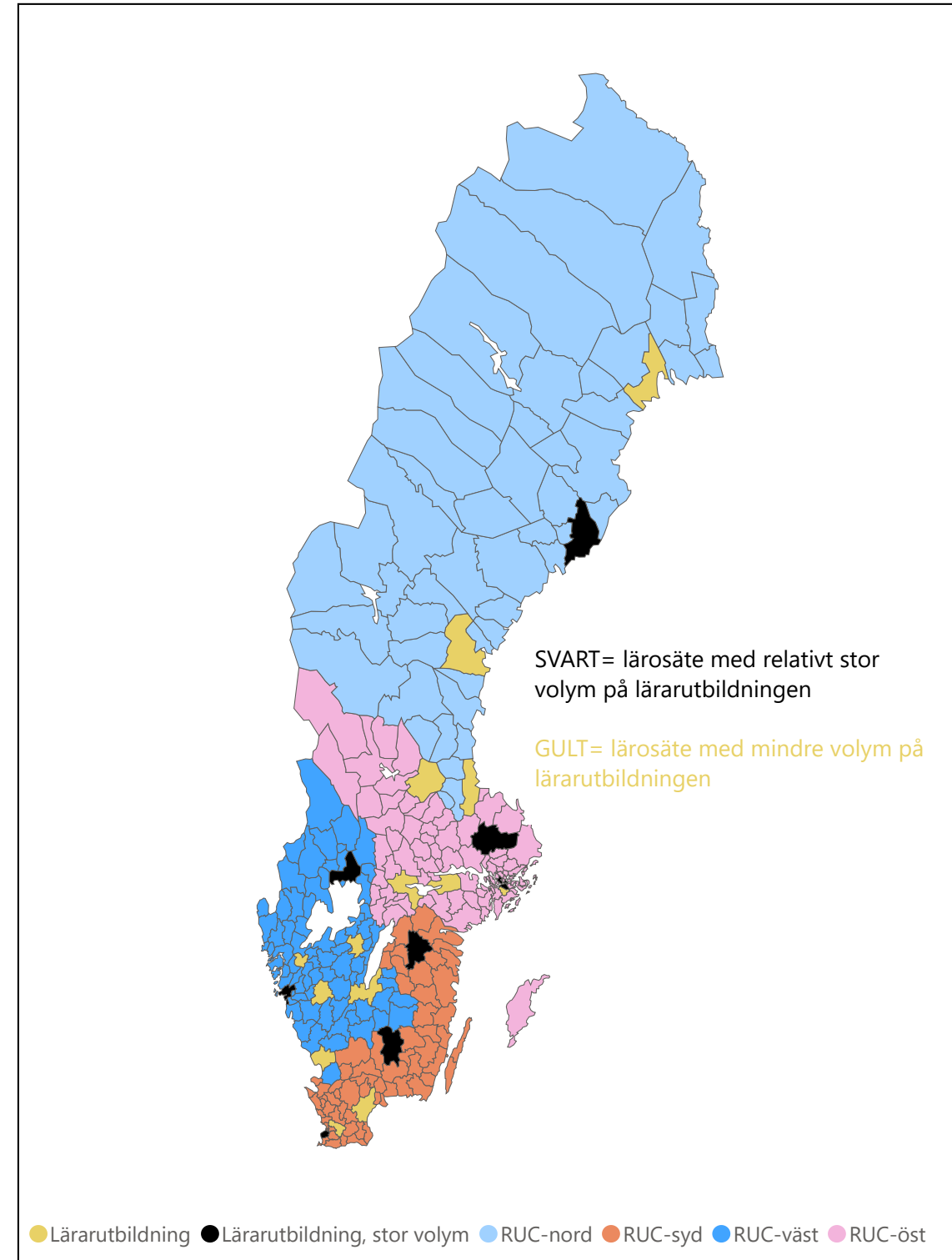
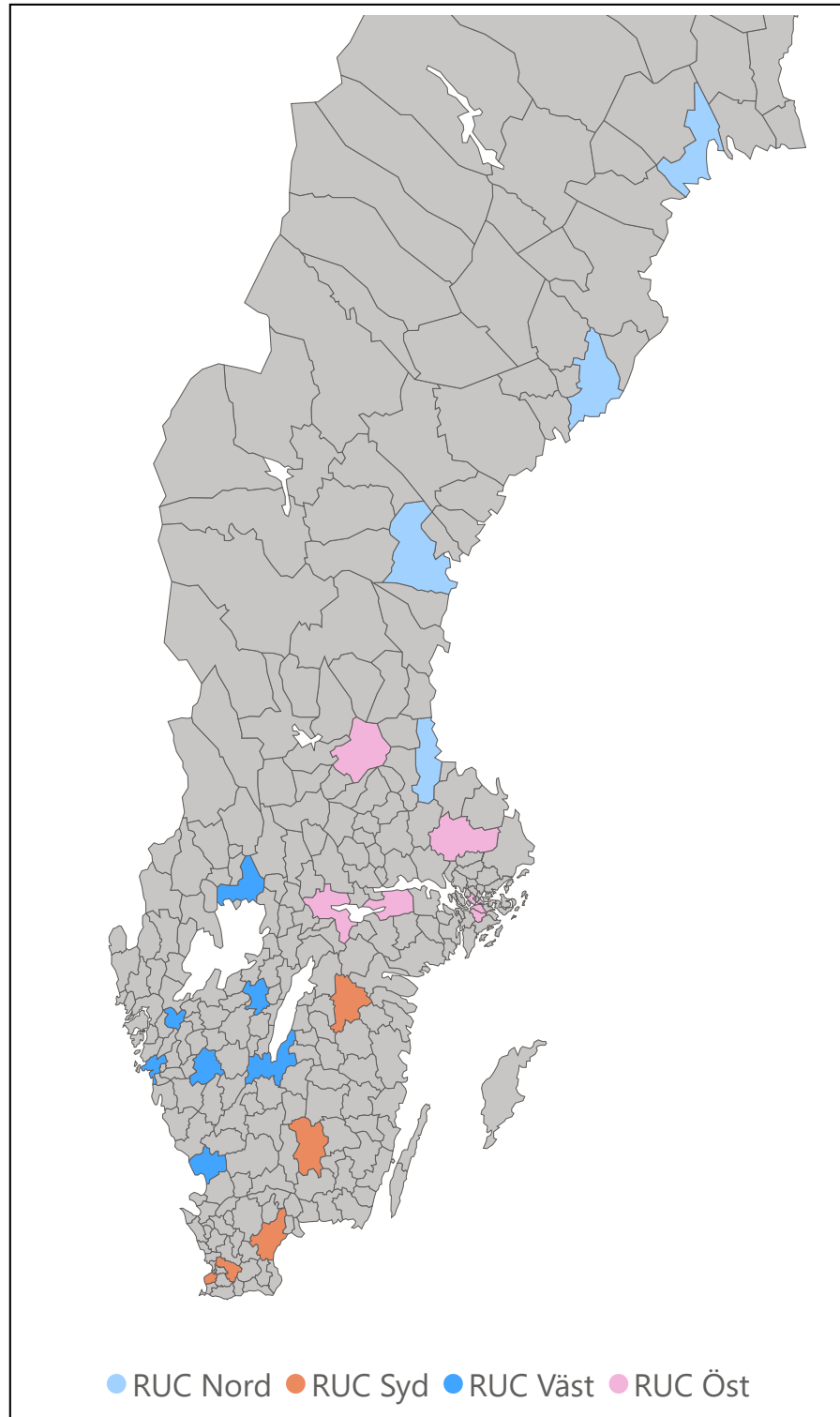
Regioner och antal examenstillstånd per inriktning

Lärosätesregion	FÖR	G46	GF3	GFH	LÄR	YRK	Ä79	ÄGY	Totalt
Mitt	3	3	3	1	3	1	3	3	20
Norr	3	3	3	2	3	1	3	3	21
Stockholm	2	2	2	2	5	1	5	7	26
Syd	4	4	4	3	5	3	5	5	33
Väst	4	4	4	4	5	3	4	4	32
Öst	4	4	4	1	4	2	3	4	26
Totalt	20	20	20	13	25	11	23	26	158

Regionindelning baserad på nuvarande RUC-områden

RUC-region	Antal lärarexamina 2018/19
RUC Nord	1032
RUC Syd	2157
RUC Väst	2364
RUC Öst	3073
Totalt	8626

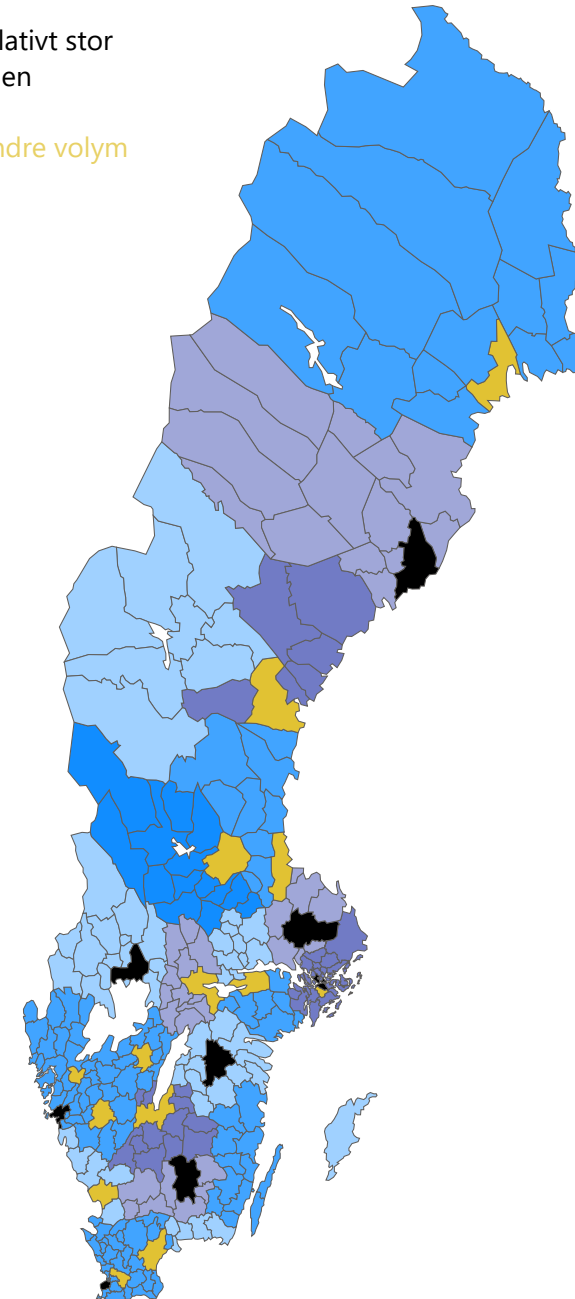
Lärarytbildningar i respektive län.

Län	Antal lärarexamin
⊕ Dalarnas län	332
⊕ Gävleborgs län	271
⊕ Hallands län	205
⊕ Jönköpings län	287
⊕ Kronobergs län	510
⊕ Norrbottens län	177
⊖ Skåne län	1076
Högskolan Kristianstad	335
Lunds universitet	76
Malmö universitet	665
⊖ Stockholms län	1773
Gymnastik- och Idrottshögskolan	69
Konstfack	22
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	25
Kungl. Tekniska högskolan	59
Stockholms Konstnärliga Högskola	5
Stockholms universitet	1279
Södertörns högskola	314
⊕ Södermanlands län	220
⊕ Uppsala län	562
⊕ Värmlands län	510
⊕ Västerbottens län	316
⊕ Västernorrlands län	268
⊖ Västra Götalands län	1362
Chalmers tekniska högskola	14
Göteborgs universitet	934
Högskolan i Borås	227
Högskolan i Skövde	21
Högskolan Väst	166
⊕ Örebro län	186
⊕ Östergötlands län	571
Totalt	8626

Lärarytbildningsorter per län

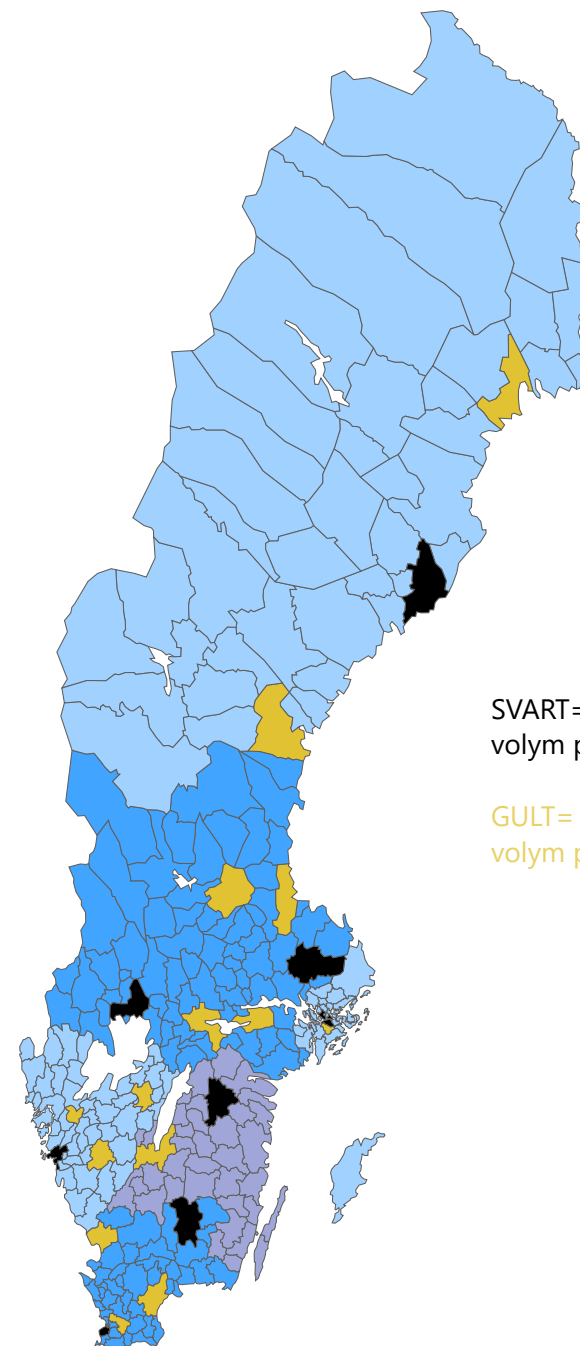
SVART= lärosäte med relativt stor volym på lärarytbildningen

GULT= lärosäte med mindre volym på lärarytbildningen

Läro- och utbildningsregioner, fördelat på Sveriges sjukvårdsregioner

Sjukvårdsregioner	Antal lärarexamina 2018/19
Norra	761
Luleå tekniska universitet	177
Mittuniversitetet	268
Umeå universitet	316
Stockholm	1773
Gymnastik- och Idrottshögskolan	69
Konstfack	22
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	25
Kungl. Tekniska högskolan	59
Stockholms Konstnärliga Högskola	5
Stockholms universitet	1279
Södertörns högskola	314
Sydöstra	858
Högskolan i Jönköping	287
Linköpings universitet	571
Södra	1791
Högskolan i Halmstad	205
Högskolan Kristianstad	335
Linnéuniversitetet	510
Lunds universitet	76
Malmö universitet	665
Uppsala-Örebro	2081
Högskolan Dalarna	332
Högskolan i Gävle	271
Karlstads universitet	510
Mälardalens högskola	220
Uppsala universitet	562
Örebro universitet	186
Västra	1362
Chalmers tekniska högskola	14
Göteborgs universitet	934
Högskolan i Borås	227
Högskolan i Skövde	21
Högskolan Väst	166
Totalt	8626

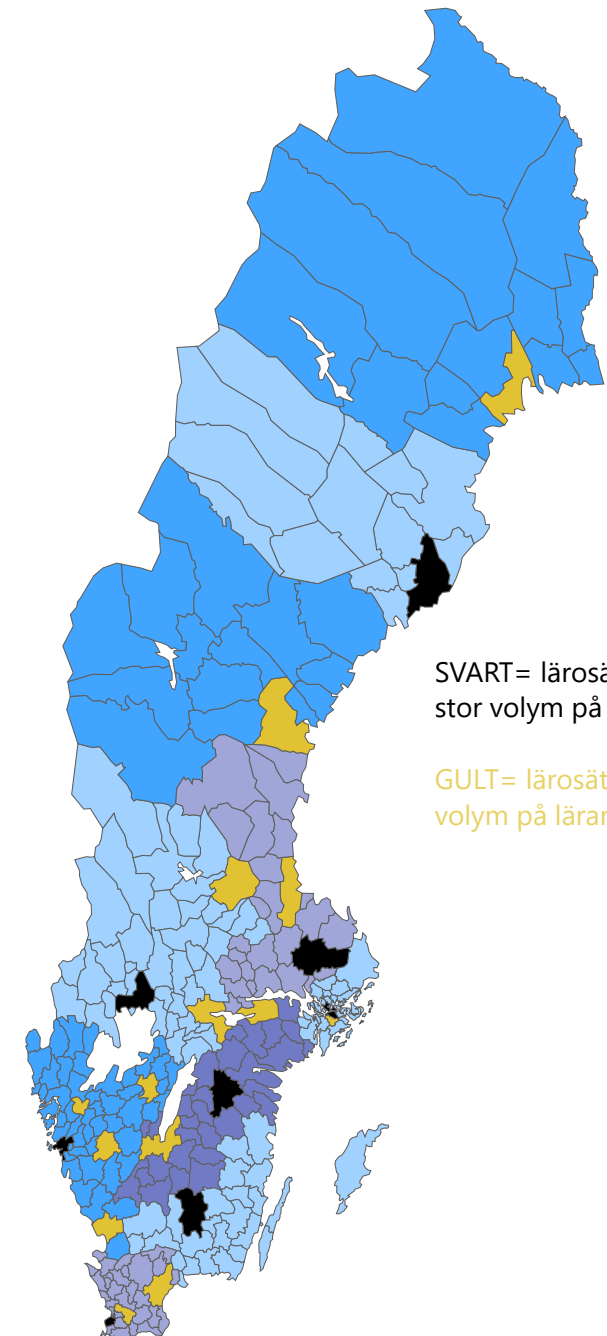

SVART= lärosäte med relativt stor volym på lärarutbildningen

GULT= lärosäte med mindre volym på lärarutbildningen

Läro- och utbildningsregioner, fördelat på de regioner som föreslås i Kerstin Hultgrens Skolmyndighetsutredning

Huvudort i Hultgrens regioner	Antal lärarexaminir	Huvudort i Hultgrens regioner, forts.	Antal lärarexar
Göteborg	1567	Stockholm	1773
Chalmers tekniska högskola	14	Gymnastik- och Idrottshögskolan	69
Göteborgs universitet	934	Konstfack	22
Högskolan i Borås	227	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	25
Högskolan i Halmstad	205	Kungl. Tekniska högskolan	59
Högskolan i Skövde	21	Stockholms Konstnärliga Högskola	5
Högskolan Väst	166	Stockholms universitet	1279
Härnösand	268	Södertörns högskola	314
Mittuniversitetet	268	Umeå	316
Kalmar	510	Umeå universitet	316
Linnéuniversitetet	510	Uppsala	833
Linköping	1078	Högskolan i Gävle	271
Högskolan i Jönköping	287	Uppsala universitet	562
Linköpings universitet	571	Örebro	1028
Mälardalens högskola	220	Högskolan Dalarna	332
Luleå	177	Karlstads universitet	510
Luleå tekniska universitet	177	Örebro universitet	186
Lund	1076	Totalt	
Högskolan Kristianstad	335		
Lunds universitet	76		
Malmö universitet	665		
Totalt			

SVART= lärosäte med relativt stor volym på läro- och utbildningen

GULT= lärosäte med mindre volym på läro- och utbildningen

Appendix 3:

En beskrivning av det regionala samarbetet mellan skolhuvudmän och lärosäten med lärarutbildning i Stockholmsregionen

I Stockholms län finns sju lärosäten med lärarutbildning: Stockholms universitet (alla program), Södertörns högskola (alla program), samt de mindre högskolorna med ämneslärarutbildning, Gymnastik- och Idrottshögskolan, Konstfack, Stockholms konstnärliga högskola, Kungliga musikhögskolan, och Kungliga tekniska högskolan. Tillsammans står dessa lärosäten för ca 22% av landets lärarexamina (2018). Lärosätena medverkar i varandras lärarutbildningsprogram på olika sätt som regleras i separata överenskommelser. Men alla lärosäten samverkar också gemensamt kring lärarutbildning med länets 26 kommuner.

Kommunernas intressen samordnas genom förbundet Storsthlm, vars uppdrag inkluderar att tillvarata kommunernas intressen och främja samverkan. En av de strategiska inriktningarna för Storsthlm är kompetensförsörjning, där "ett bredare samarbete med lärosätenas utbildningsprogram och gemensamma insatser för kompetensutveckling och vidareutbildning" ingår (www.storsthlm.se).

Utgångspunkten för samverkan mellan de sju lärosätena och de 26 kommunerna är det så kallade samverkansavtalet, *Lärarutbildning i Samverkan* (bilägges). Detta reviderade avtal togs fram gemensamt av parterna och trädde i kraft 1 januari 2019 då det ersatte det tidigare avtalet från januari 2012. Syftet med avtalet (§2) kan ses som en avsiktsförklaring parterna emellan, och poängterar

parternas ömsesidiga ansvar för samverkan, för att stärka lärarutbildningens kvalitet genom professionsanknytning, bidra till lärares kompetensutveckling och skolans verksamhetsutveckling samt stimulera till gemensamma forsknings- och utvecklingsarbeten så som praktknära och utbildningsvetenskaplig forskning (s. 2).

Den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) ses som den primära plattformen för samverkan, och regleras, t ex med avseende på ersättningsnivåer och ansvarsfördelning, i avtalet. Till avtalet är också kopplat ett administrativt datasystem kallat VFU-portalen genom vilket alla VFU-placeringar sker. Kommunerna ansvarar även för VFU-placeringar hos fristående huvudmän verksamma i respektive kommun. VFU-portalen finansieras gemensamt av alla lärosäten, proportionerligt i förhållande till antal studenter. I portalen finns ca 16700 studenter (varav ca 8200 hade en placering under HT19).

Avtalet stipulerar att parterna ska upprätthålla en dialog om den regionala samverkan, vilket görs i en styrgrupp med representanter för alla lärosäten samt två representanter från kommunerna. Styrgruppen sammanträder minst två gånger per termin. Gruppen har bland annat arbetat med brister på VFU-platser i gymnasieskolan utifrån en framtagna rapport, och möjligheten till gemensamma VFU-rutiner och dokument. Vidare har styrgruppen regelbundna möten med en större grupp representanter från kommunerna via Storsthlm.

Varje år arrangerar också styrgruppen en konferens där lärarutbildare, ledningspersoner från lärosätena, skolledare, lärare och förskollärare och representanter från skolhuvudmän bjuds in för att diskutera, utveckla och följa upp samverkan inom lärarutbildningarna. Teman har bland annat varit praktknära forskning och VFU-handledning och utgår ofta från erfarenhetsutbyte och goda exempel. Men externa talare har också bjudits in, såsom utredaren för Nationell samling för läraryrket och direktören för Skolforskningsinstitutet.

Bilaga: Samverkansavtal, *Lärarutbildning i samverkan inom Stockholmsregionen*

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM

KONSTFACK
University of Arts, Crafts and Design

STOCKHOLM | **STOCKHOLMS**
UNIVERSITY | **KONSTNÄRLIGA**
OF THE ARTS | **HÖGSKOLA**

KMIH

STORSTHLM

Lärarutbildning i samverkan inom Stockholmsregionen

framtaget av företrädare för Stockholms universitet, Södertörns högskola, Gymnastik- och idrottshögskolan, Stockholms konstnärliga högskola, Konstfack, Kungl. Musikhögskolan Stockholm och Kungliga tekniska högskolan, tillsammans med Storsthlm, som företrätt länets kommuner.

§ 1 Parter

Detta avtal är tecknat mellan följande parter i Stockholmregionen:

1. Botkyrka kommun (212000-2882)
2. Danderyds kommun (212000-0126)
3. Ekerö kommun (212000-0050)
4. Haninge kommun (212000-0084)
5. Huddinge kommun (212000-0068)
6. Järfälla kommun (212000-0043)
7. Lidingö stad (212000-0191)
8. Nacka kommun (212000-0167)
9. Norrtälje kommun (212000-0217)
10. Nykvarns kommun (212000-2999)
11. Nynäshamns kommun (212000-0233)
12. Salems kommun (212000-2874)
13. Sigtuna kommun (212000-0225)
14. Sollentuna kommun (212000-0134)
15. Solna stad (212000-0183)
16. Stockholms stad (212000-0142)
17. Sundbybergs stad (212000-0175)
18. Södertälje kommun (212000-0159)
19. Tyresö kommun (212000-0092)
20. Täby kommun (212000-0118)
21. Upplands-Bro kommun (212000-0100)
22. Upplands Väsby kommun (212000-0019)
23. Vallentuna kommun (212000-0027)
24. Vaxholms stad (212000-2908)
25. Värmdö kommun (212000-0035)
26. Österåker kommun (212000-2890)

Parterna 1-26 utgör kommuner som skolhuvudmän och kallas gemensamt kommunerna eller var och en för sig kommunen.

27. Gymnastik- och idrottshögskolan (202100-4334)
28. Konstfack (202100-1199)
29. Kungl. Musikhögskolan Stockholm (202100-1215)
30. Kungliga tekniska högskolan (202100-3054)
31. Stockholms konstnärliga högskola (202100-6560)
32. Stockholms universitet (202100-3062)
33. Södertörns högskola (202100-4896)

Parterna 27-33 utgör lärosäten med lärarutbildning och kallas gemensamt lärosätena eller var och en för sig lärosätet.

§ 2 Syfte

Detta avtal ger uttryck för de ingående parternas ömsesidiga ansvar för samverkan, för att stärka lärarutbildningens kvalitet genom professionsanknytning, bidra till lärares kompetensutveckling och skolans verksamhetsutveckling samt stimulera till gemensamma forsknings- och utvecklingsarbeten så som praktiktäna och utbildningsvetenskaplig forskning.

Läraryrkets attraktivitet är ett gemensamt intresse. En lärarutbildning av högsta kvalitet bidrar till att göra Stockholmsregionen en attraktiv region att utbilda sig i och arbeta i.

§ 3 Organisation

Parterna är överens om att upprätthålla en dialog om den regionala samverkan inom lärarutbildning under avtalstiden, och detta görs genom en styrgrupp. Styrgruppen för lärarutbildning i samverkan i Stockholmsregionen (SLUSS) består av en representant från vardera lärosäte och två utsedda representanter från Storsthlm, som företräder kommunerna. I egenskap av största lärosäte står Stockholms universitet för ordförandeskapet samt kanslistöd till gruppen. SLUSS sammanträder 2-3 gånger per termin. SLUSS bevakar även nationella samverkansfrågor rörande lärarutbildning.

SLUSS och Styrgruppen för högskole- och forskningsfrågor inom Storsthlm sammanträder årligen för uppföljning av föreliggande avtal och det gemensamma uppdraget på en strategisk nivå. Diskussionen dokumenteras och återkopplas till berörda parter. Utifrån den löpande uppföljningen av avtalet fattar SLUSS vart tredje år beslut om huruvida avtalet bör revideras.

SLUSS anordnar årligen en samverkanskonferens dit representanter för parterna inbjuds för att diskutera, utveckla och följa upp samverkan inom lärarutbildningen. Samverkanskonferensen finansieras av det lärosäte eller Storsthlm som står som värd för konferensen. Värdskapet roterar årligen mellan de sju lärosätena och Storsthlm.

§ 4 VFU – den verksamhetsförlagda delen av lärarutbildning

VFU är ett gemensamt uppdrag mellan kommuner och lärosäten i Stockholmsregionen. Avtalet innebär att kommunerna i första hand VFU-placerar lärarstudenter från lärosäten med lärarutbildning i Stockholms län. För att tydliggöra respektive parts åtaganden har dessa sammanställts i tabellform (se Bilaga 1).

4.1 Omfattning

Avtalet omfattar den verksamhetsförlagda delen (30 hp) inom lärarutbildningarna:

- Förskollärarutbildning
- Grundlärarutbildning
- Ämneslärarutbildning inklusive Kompletterande pedagogisk utbildning (KPU)
- Yrkeslärarutbildning
- Utländska lärares Vidareutbildning (ULV).*

*Antal hp i VFU inom ULV kan variera beroende på studentens tidigare utbildning och erfarenhet, samt utbildningens mål.

4.2 VFU-placering

Lärarstudenterna ska VFU-placeras genom VFU-portalen, det digitala samverkansverktyg framtaget för ändamålet. Lärosätena meddelar behov av antal platser senast 15 maj inför höstterminen respektive 15 oktober inför vårterminen, och kommunerna meddelar antal platser senast 20 juni inför höstterminen respektive 1

december inför vårterminen. VFU-portalen förvaltas av Stockholms universitet, och regleras i ett särskilt avtal (se Överenskommelse om samarbete kring gemensam VFU-portal).

I VFU-portalen sker matchning mellan student och handledare. All relevant information ska finnas inlagd i VFU-portalen, både från lärosäten och kommuner (se även Bilaga 1).

4.3 VFU-handledare

Alla lärarstudenter ska handledas av legitimerade lärare (förutom de lärarkategorier som är undantagna legitimationskravet). Handledaren ska ha lärarexamen i för lärarstudenten rätt inriktning och ämne. Alla lärarstudenter ska, om inte lärosätena i dialog med kommunerna bedömer att särskilda skäl föreligger, ha en handledare som genomgått eller genomgår handledarutbildning om minst 7,5 högskolepoäng.

Lärosätena ska kontinuerligt erbjuda handledarutbildningar.

Kommunerna ska skapa förutsättningar för de lärare som ska ta emot studenter att genomföra handledarutbildning, samt ge förutsättningar för handledare att utföra uppdraget, vilket inkluderar tid för samverkan med lärosäte.

4.4 VFU-ersättning

För den verksamhetsförlagda delen av lärarutbildningen erhåller kommunen ekonomisk ersättning. Lärosätena ersätter kommunerna med 583 kronor per student och högskolepoäng (2018 års nivå) enligt en gemensam beräkningsmodell.

Utbetalningen sker terminsvis. Lärosätena lämnar faktureringsunderlag utifrån VFU-portalen till kommunerna senast 1 juni för vårterminen respektive 1 december för höstterminen.

Ersättning utbetalas vid avslutad VFU-kurs, oavsett om studenten godkänns eller underkänns vid examination. Detta gäller även om studenten inte fullföljt kursen, under förutsättning att kommunen fullgjort sin del av avtalet. I de fall studenten behöver göra om VFU-kursen ersätts kommunen på samma sätt som för tidigare ordinarie period.

Vid kompensatorisk närvaro, exempelvis av enstaka sjukdagar som ska kompenseras, utgår ingen ny ersättning.

Om lärosätet meddelar studentens studieavbrott senast tre veckor innan VFU-kursens början utgår ingen ersättning till kommunen.

Kommunerna fakturerar lärosätena för den verksamhetsförlagda delen av utbildningen senast den 1 september för föregående vårtermin och senast den 1 februari för föregående hösttermin utifrån lärosätenas faktureringsunderlag. Har inte faktureringsunderlag inkommit till kommunerna vid respektive datum (1/6 resp. 1/12) har kommunerna rätt till ersättning utifrån planerat behov av VFU-platser angivet i VFU-portalen. Har inte faktura inkommit till lärosätena från kommunerna vid respektive datum (1/9 resp. 1/2) utgår ingen ersättning till kommunerna.

Ersättningen omräknas årligen efter den pris- och löneomräkning som statsmakterna fastställer för högskoleområdet.

§ 5 Tillgång till förskole/skolverksamhet utöver VFU

För att stärka professionsanknytningen av lärarutbildningen och kunna stimulera till gemensamma forsknings- och utvecklingsarbeten behöver lärarstudenterna ges tillgång till förskole/skolverksamhet i form av fältstudier även utöver den verksamhetsförlagda delen av lärarutbildningen.

5.1 Omfattning

Avtalet omfattar tillgång till förskole/skolverksamhet för de studenter som har en VFU-placering inom nedanstående lärarutbildningar:

- Förskolläraryrkesutbildning
- Grundläraryrkesutbildning
- Ämnesläraryrkesutbildning inklusive Kompletterande pedagogisk utbildning (KPU)
- Yrkesläraryrkesutbildning
- Utländska lärares Vidareutbildning (ULV)

Fältstudier innebär exempelvis insamling av data i form av observationer, intervjuer eller enkäter.

5.2 Placering

Endast studenter som redan har en VFU-placering får tillgång till förskole/skolverksamhet utöver den verksamhetsförlagda delen av utbildningen.

Lärosätena ska kommunicera planerade behov av tillgång till förskole-/skolverksamhet direkt till samverkande förskolor/skolor eller kommuner senast vid terminsstart. Det ska finnas dokumenterade rutiner kring fältstudier på respektive lärosäte som tagits fram i dialog med kommunerna.

5.3 Handledare

Fältstudierna inom förskole/skolverksamhet ska vara av sådan art att de inte kräver handledning. Däremot ska förskolan/skolan ha en kontaktperson som studenten kontaktar innan besök på förskolan/skolan. Kontaktpersonen kan med fördel vara studentens VFU-handledare.

5.4 Ersättning

För tillgång till förskole/skolverksamhet utgår ingen ersättning från lärosätena till kommunerna.

§6 Avtalstid

Detta avtal ersätter det tidigare samverkansavtalet "Samverkansavtal om den verksamhetsförlagda delen av lärarutbildningen" från 2012 (KSL Dnr 2010/0066), och gäller från och med den 1 januari 2019 och tills vidare.

Part som vill lämna samarbetet som omfattas av detta avtal ska lämna en skriftlig uppsägning till Styrgruppen för Lärarutbildning i samverkan i Stockholmsregionen (SLUSS). Avtalet upphör att gälla för den uppsägande parten sex månader från det att SLUSS mottagit uppsägningen. Avtalet ska fortsätta att gälla för övriga parter.

Om avtalet sägs upp av en kommun och inget annat överenskommit har den kommunen likväl ett ansvar för att lärarstudenterna som påbörjat sin utbildning kan fullgöra denna i enlighet med villkoren i avtalet. Om avtalet sägs upp av ett lärosäte har kommunerna där lärosätets lärarstudenter VFU-placerats inget sådant ansvar.

§7 Ändringar och tillägg

Befinns något i detta avtal eller del därav ogiltigt eller icke tillämpligt, ska detta inte innebära att avtalet i sin helhet är ogiltigt, utan skäligen jämkning i avtalet ska, om möjligt, ske.

§8 Tvistelösning

Tvist med anledning av detta avtal ska i första hand lösas genom förhandling mellan parterna med syfte att uppnå en uppgörelse i samförstånd. Om parterna fortfarande inte kan enas ska tvist avgöras i allmän domstol med Stockholms tingsrätt som första instans.

Detta avtal är upprättat i ett original och förvaras av Storsthlm. Lärosätena undertecknar avtalet på separata signatursidor och kommunerna ingår avtalet enligt egen beslutsrutin. Kommunernas respektive beslut att ingå avtalet dokumenteras och läggs till avtalet.

Läroarutbildning i samverkan inom Stockholmsregionen: Bilaga 1

Tabell 1. Åtaganden gällande VFU för respektive lärosäte och respektive kommun.

Lärosätenas åtagande	Kommunernas åtagande
Ha det övergripande ansvaret för VFU och examinationen av densamma.	Ta emot studenter och utifrån utbildningarnas styrdokument ansvara för genomförandet av VFU
Via VFU-portalen meddela behov av antal platser per inriktning/ämne, senast 15 maj inför höstterminen och 15 oktober inför vårterminen, och placera studenter	Via VFU-portalen erbjuda det antal platser per inriktning och ämne som motsvarar lärosätenas behov av platser, senast 20 juni (revidering senast 1 september) inför höstterminen, samt 1 december (revidering senast 1 februari) inför vårterminen
Se till att VFU-portalen är kontinuerligt uppdaterad med lärosätets VFU-kurskoder och VFU-tider, aktuella studenter med inriktning och ämne, samt övrig information som påverkar förutsättningar för VFU-placering	Se till att VFU-portalen är kontinuerligt uppdaterad med aktuella handledare och övrig information som påverkar förutsättningar för VFU-placering, exempelvis ämnesbehörighet, inriktning, lärarlegitimation, och genomförd handledarutbildning
Lämna faktureringsunderlag till kommunerna för innevarande termin senast 1 juni för vårterminen, respektive 1 december för höstterminen	Fakturera lärosätena för den verksamhetsförlagda delen av läroarutbildningen för föregående termin, senast 1 september för vårterminen och 1 februari för höstterminen
Upprätthålla kontakt mellan lärosäte och handledare under hela utbildningen, inte bara under VFU-kurserna	Svara för kontakter kring VFU-platser hos fristående skolhuvudmän belägna i kommunen
Erbjuda handledarutbildningar	Utse handledare och skapa förutsättningar för de lärare som ska ta emot studenter att gå handledarutbildning och att genomföra handledaruppdraget.
Verka för gemensamma VFU-rutiner för lärosätena	Verka för gemensamma VFU-rutiner för kommunerna